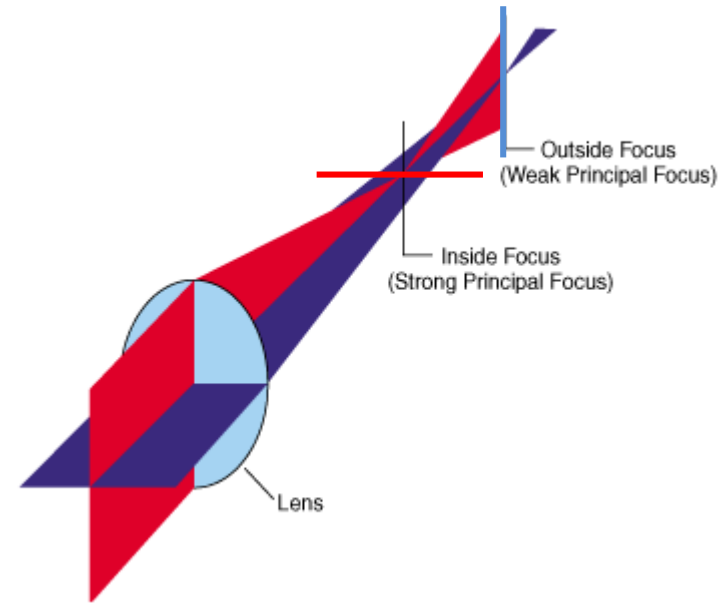
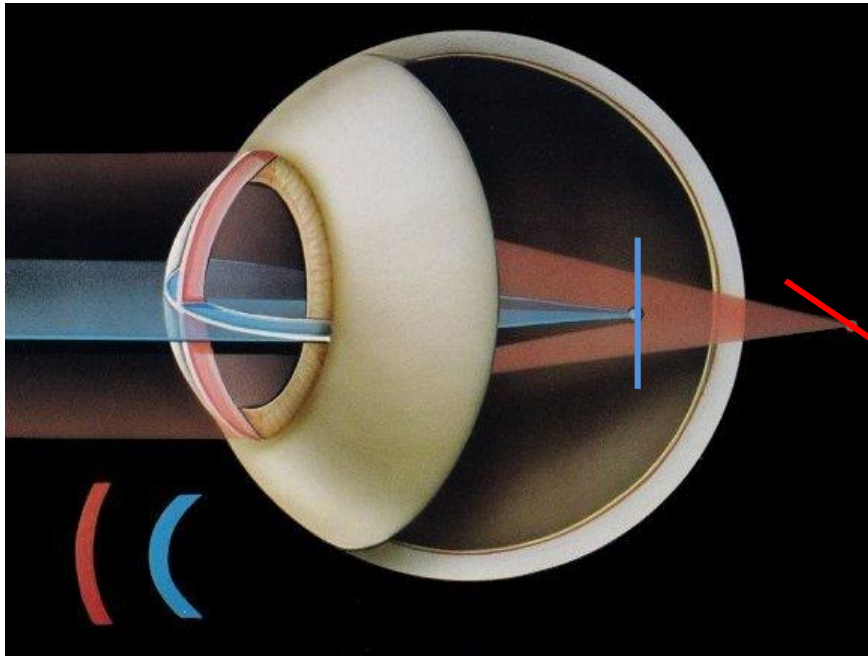

oční (osový) astigmatismus

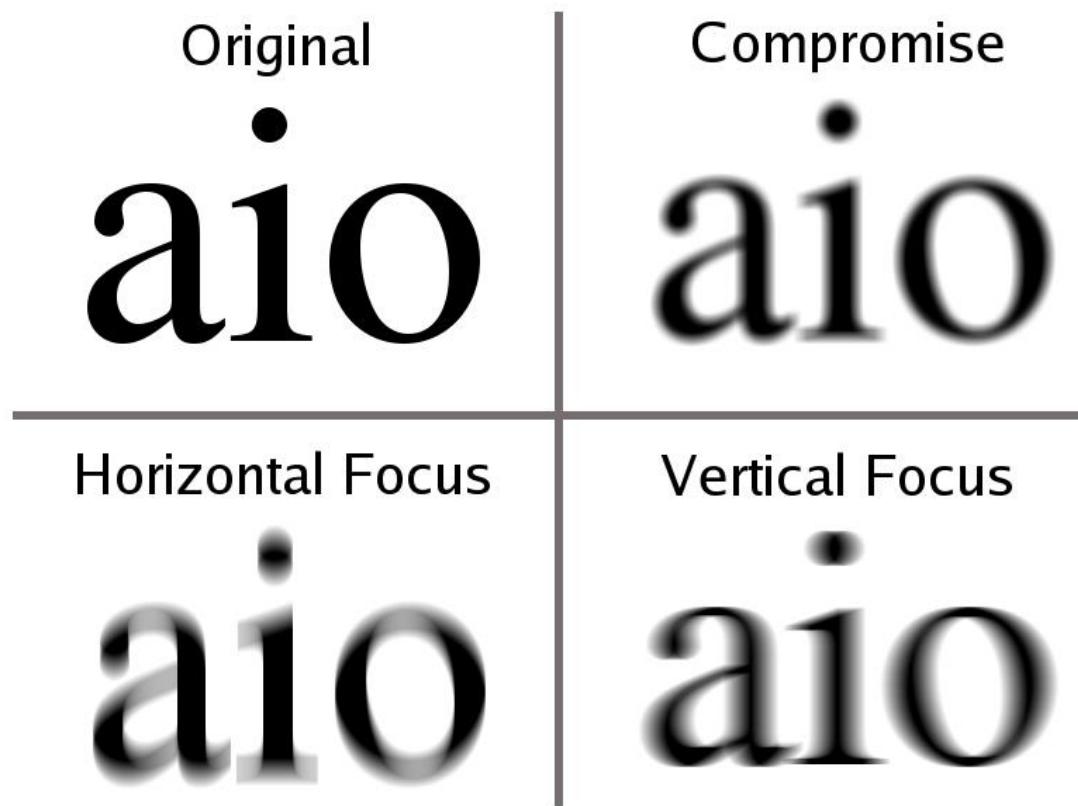
astigmatismus

Astigmatismus je optická vada způsobená různou optickou mohutností oka v různých řezech. Největší rozdíl je pro tzv. **hlavní řezy**.

Velikost astigmatismu (astigmatická diference) je dána absolutní hodnotou rozdílu těchto hlavních mohutností (tj. také rozdílu vergencí astigmatického svazku v příslušných řezech).

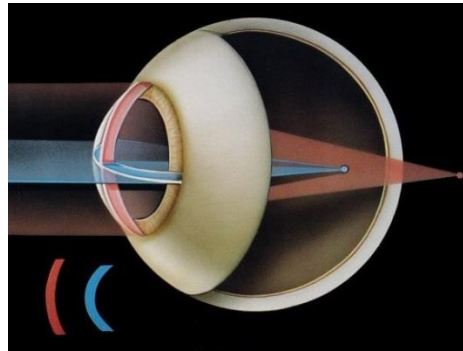
projev astigmatismu

astigmatismus

pravidelný (astigmatismus regularis)

existují dva navzájem kolmé hlavní řezy s maximálním a minimálním optickým účinkem (mohutností), nemění se v různých oblastech oka, lze korigovat BČ

nepravidelný (astigmatismus irregularis)

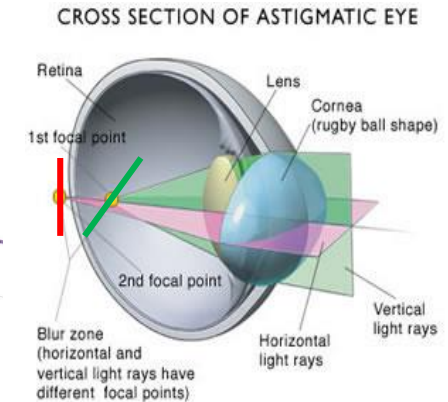
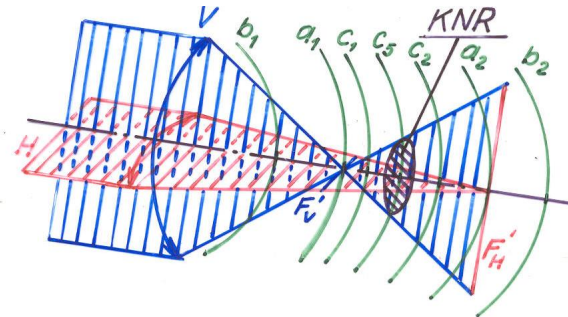
(též „nepravidelná refrakce“): astigmatismus má v různých místech dopadu svazku různé hodnoty, případně sklon hlavních řezů

to může mít různé příčiny, např. nepravidelnost rohovky (keratokonus), ...
na celém oku se pak mohou řezy s maximálním a minimálním optickým účinkem jevit, jako by nebyly na sebe kolmé (**astigmatismus biobliquus**)

astigmatismus, podle místa vzniku:

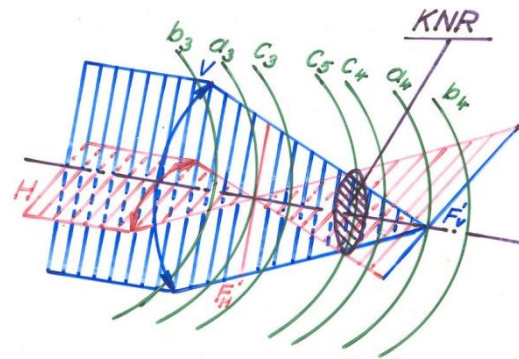
rohovkový

vliv deformace rohovky, obvykle větší mohutnost ve svislém řezu (tj. přímý astigmatismus, astigmatismus podle pravidla)
rozhoduje vliv první plochy rohovky (vysoký rozdíl indexů lomu)

čočkový

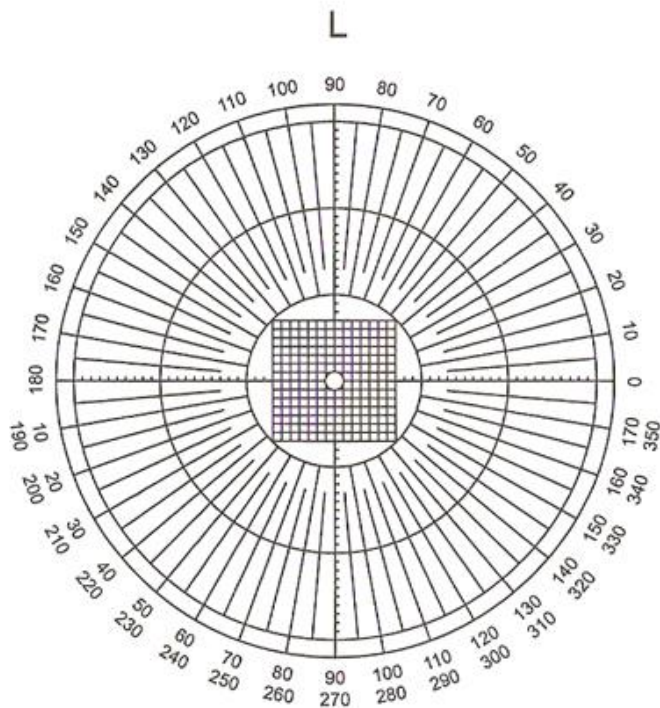
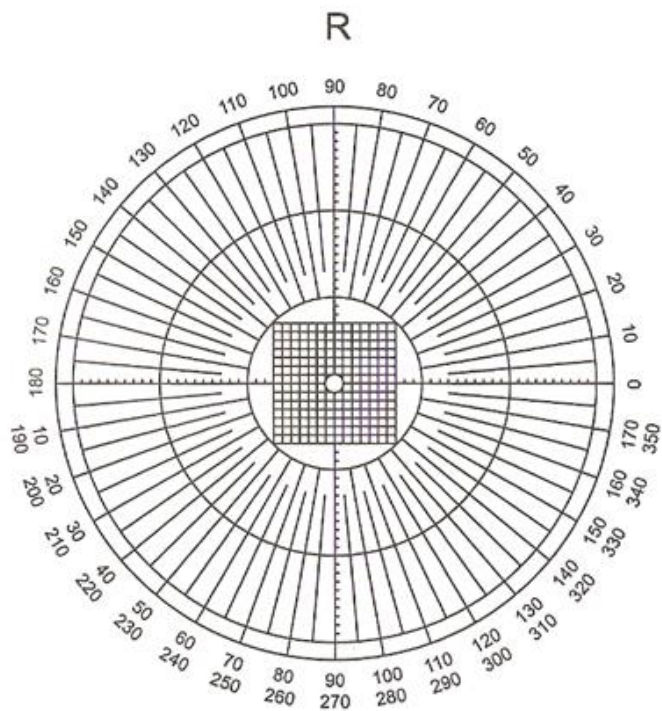
často kompenzuje rohovkový astigmatismus, hodnota obvykle pod 1,5 D, obvykle větší mohutnost ve vodorovném řezu (tj. nepřímý astigmatismus, astigmatismus proti pravidlu)

doplňkový

(sítnicový, vychýlení čočky) – obvykle zanedbatelný

schéma TABO

Směry:

Pravé oko:

nazálně: 0° ,

temporálně: 180°

Levé oko:

nazálně: 180° ,

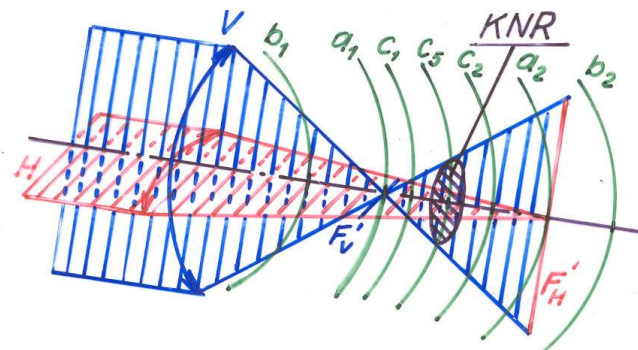
temporálně: 0°

astigmatismus, podle směru hlavních řezů:

přímý (astigmatismus rectus)

(podle pravidla)

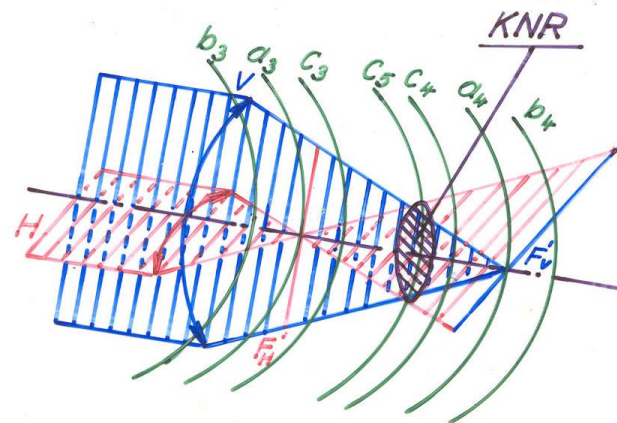
větší mohutnost ve svislém řezu -
lomivější řez ve směru asi 90°

nepřímý (astigmatismus inversus)

(proti pravidlu)

větší mohutnost ve vodorovném řezu -
lomivější řez ve směru asi 180°

šikmých os (astigmatismus obliquus)

odchylka hlavních řezů od horizontály a
vertikály je podstatná

(větší než stanovená hodnota, např. 10° , 15° ,
 $22,5^\circ$, jistě, pokud jsou směry hlavních řezů
poblíž 45° a 135°)

astigmatismus, podle polohy fokál:

jednoduchý (astigmatismus simplex)

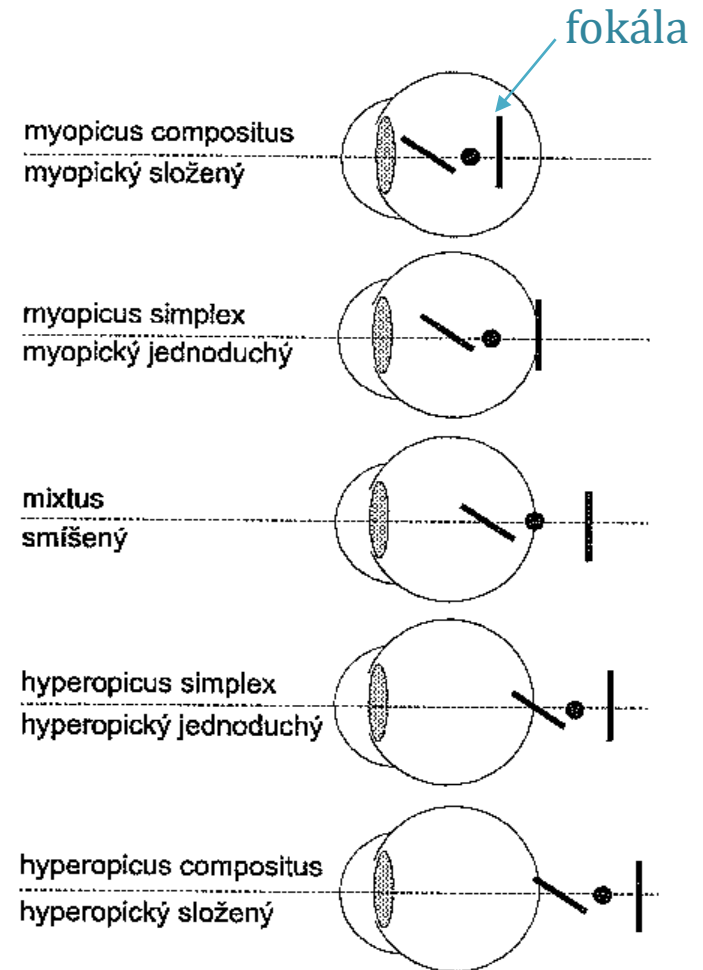
jedna fokála leží na sítnici (jeden hlavní řez emetropický),
druhá před či za sítnicí (druhý hlavní řez myopický či
hypermetropický)

složený (astigmatismus compositus)

obě fokály leží před nebo za sítnicí
(oba hlavní řezy myopické či hypermetropické)

smíšený (astigmatismus mixtus)

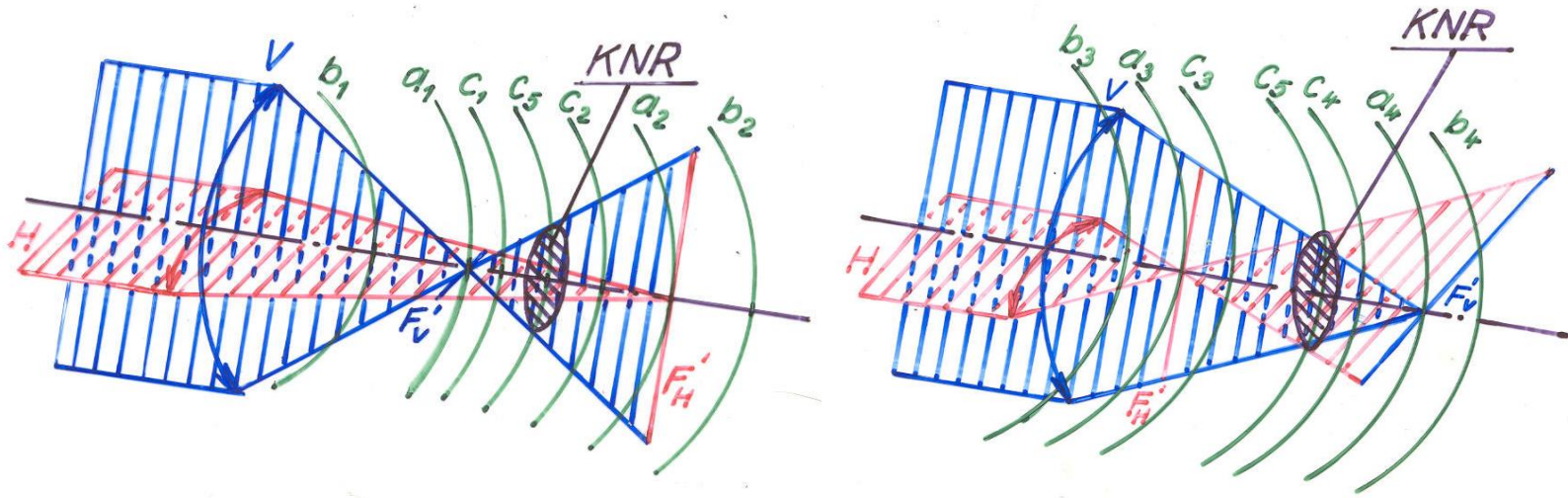
jedna fokála leží před sítnicí a druhá za sítnicí
(jeden řez myopický a druhý řez hypermetropický)
ryze smíšený: kroužek nejmenšího rozptylu (KNR) na
sítnici

pravidelný astigmatismus, cvičení

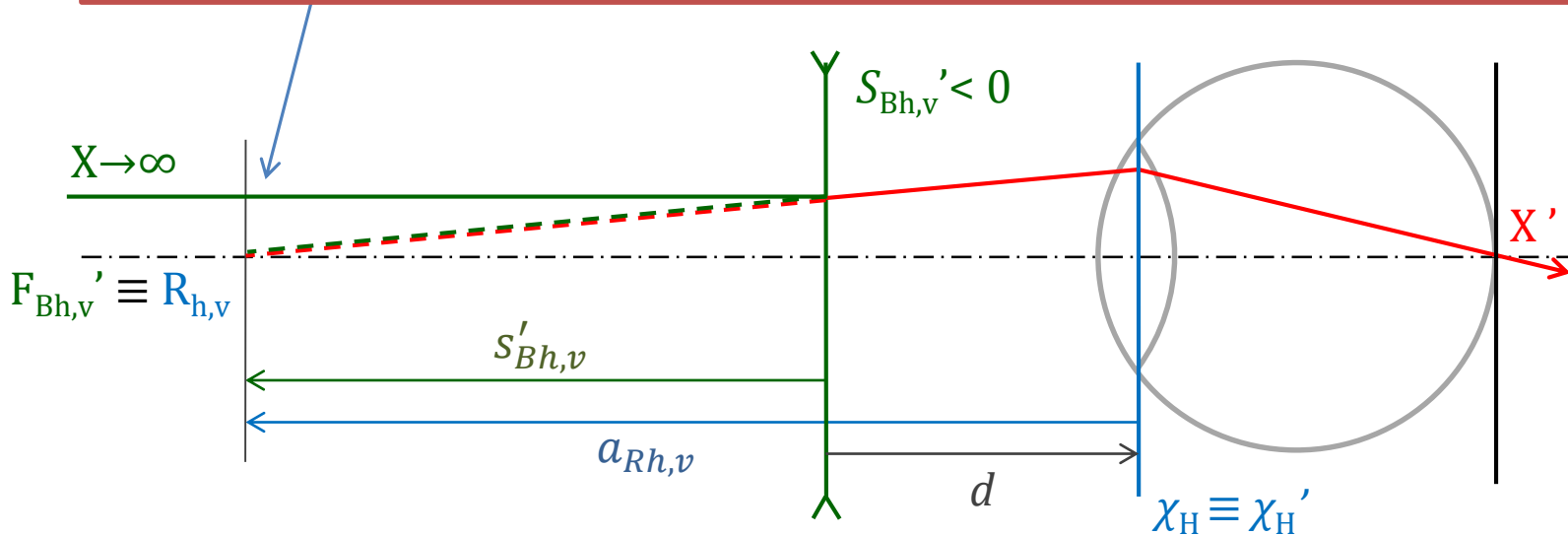
klasifikujte následující případy astigmatismu:

- přímý (podle pravidla) / nepřímý (proti pravidlu)
- jednoduchý / složený / (ryze) smíšený
- myopický / hypermetropický

korekce astigmatismu - princip

Provádí se jako korekce ametropie, která má však různou hodnotu **pro každý z hlavních řezů** (A_{Rh} , A_{Rv}): daleký bod $R_{h,v}$ oka nalezený zvlášť **pro každý z hlavních řezů** musí splývat s příslušnou fokálou $F'_{Bh,v}$ brýlové čočky, která tudíž musí sama vytvářet **astigmatický svazek**.

d ... vzdálenost zadní plochy brýlové čočky od předmětové hlavní roviny oka (přibližně od přední plochy oka)

výpočet vrcholové lámavosti korekční čočky z hodnoty axiální refrakce oka pro daný řez:

$$-s'_{Bh,v} + d = -a_{Rh,v}$$

$$s'_{Bh,v} = \frac{A_{Rh,v}}{1 + dA_{Rh,v}} \approx A_{Rh,v}$$

korekce astigmatismu – velikost obrazů

Splníme-li korekční podmínku, leží obrazy dalekého předmětu vytvořené paprsky v obou hlavních řezech na sítnici.

Situace však není rovnocenná emetropickému oku, liší se **velikost obrazu** ve směrech obou hlavních řezů.

$$y'_{h,v} = \frac{d_{HoS} (1 + d A_{Rh,v})}{n_S \left(1 - \frac{d_B}{n_B} \varphi'_{1h,v} \right)} \operatorname{tg} \alpha$$

vzdálenost obrazové hlavní roviny od sítnice

vzdálenost brýlové čočky od oka

n sklivce

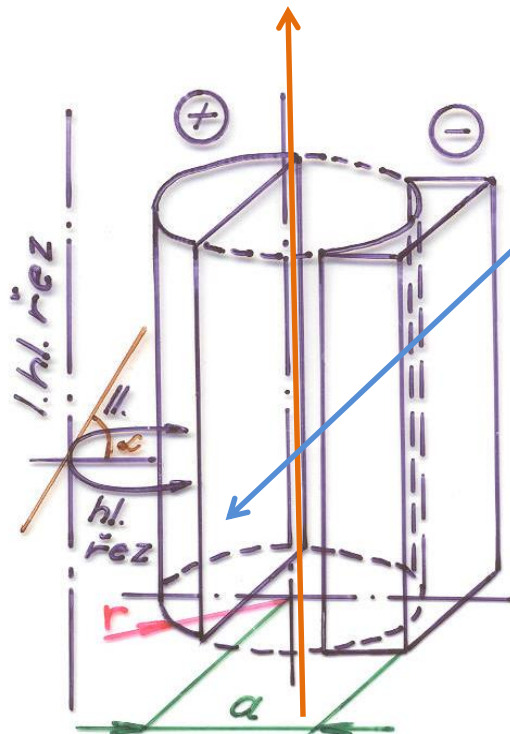
parametry brýlové čočky

Ve vztahu vystupuje mohutnost $\varphi'_{1h,v}$ první plochy násobená redukovanou tloušťkou d_B/n_B brýlové čočky, která je malá pro záporné korekce, ale významná pro kladné korekce.

Je tedy lépe jako astigmatickou plochu formovat zadní plochu brýlové čočky.

plancylindrická čočka:

- čočka, která vytváří astigmatický svazek
- maximální lámavý účinek má směr kolmý k ose cylindru
- poloha cylindru se charakterizuje podle jeho osy na stupnici TABO

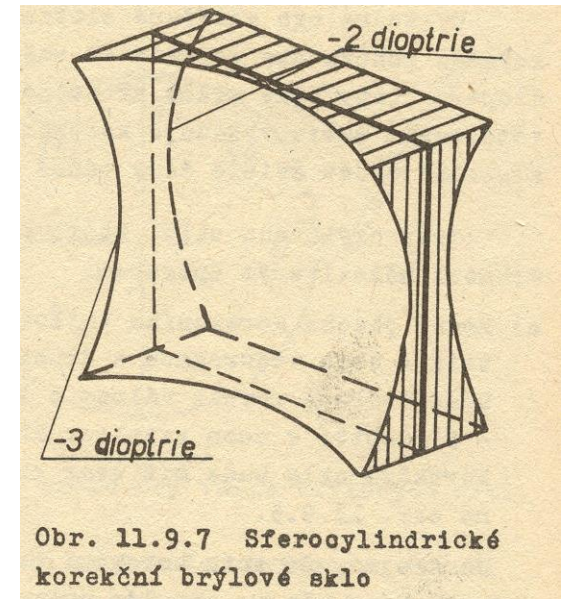
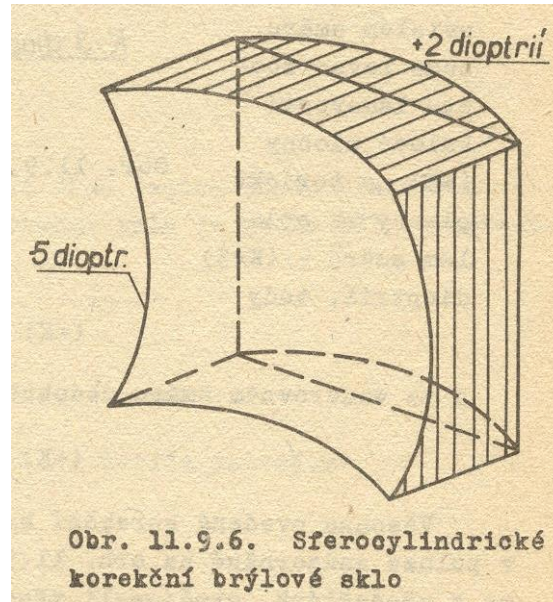
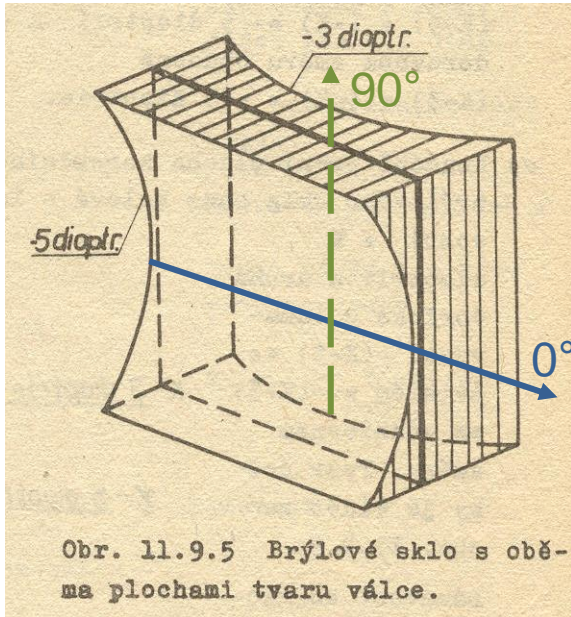

osa cylindru (ax) dle TABO

směr maximálního
cylindrického
účinku ($S'_{Bh,v}$)

$$\varphi'_d = \varphi'_{max} \cdot \cos^2 \alpha$$

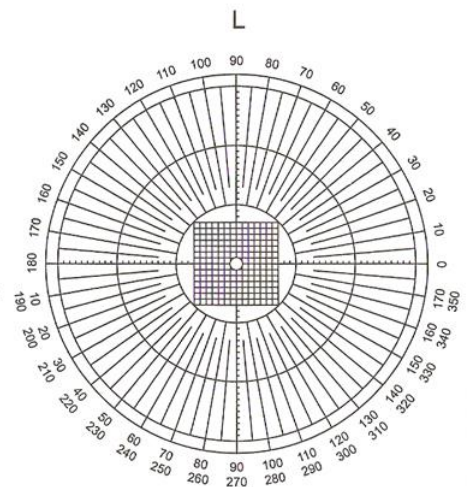
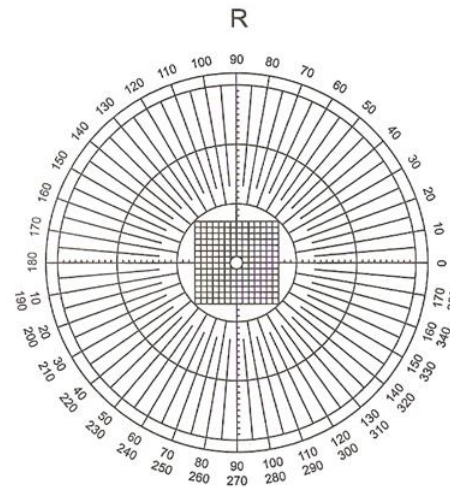
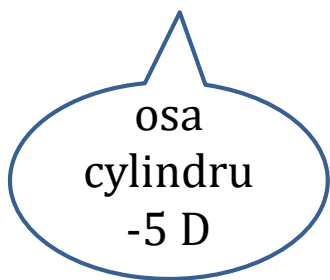
sférocylindrická čočka:

cyl -5 D ax 0° komb cyl -3 D ax 90°

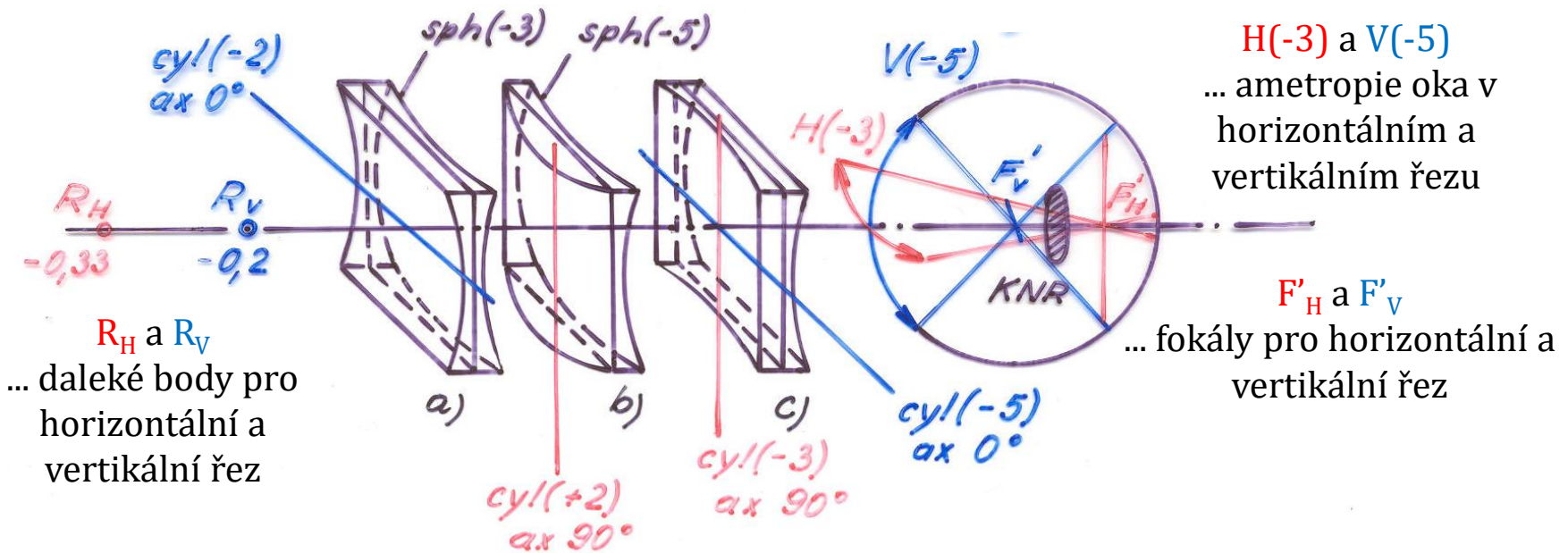
sph -5 D komb cyl +2 D ax 90°

sph -3 D komb cyl -2 D ax 0°

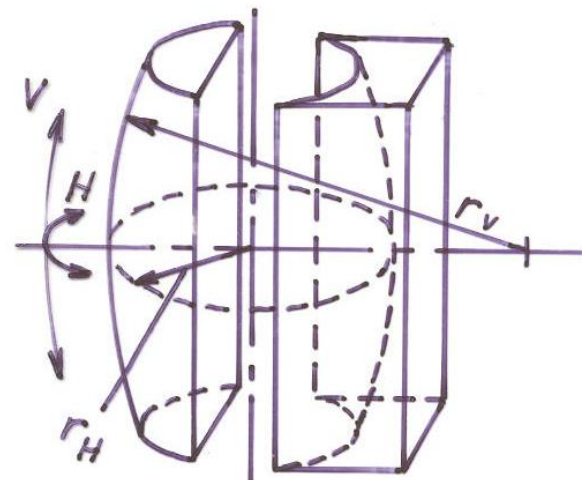
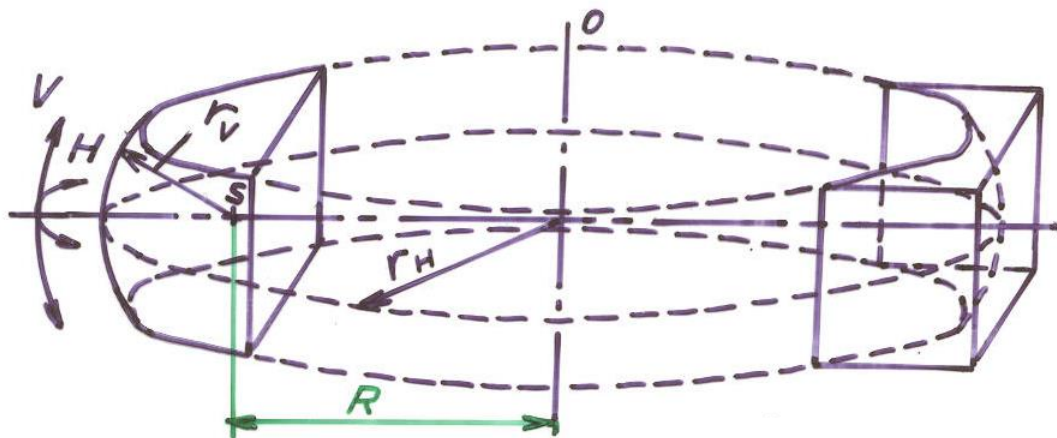
přepočet korekce astigmatismu

korekce :	cyl -5 D ax 0°	komb	cyl -3 D ax 90°	(c)
	sph -5 D	komb	cyl +2 D ax 90°	(b)
	sph -3 D	komb	cyl -2 D ax 0°	(a)

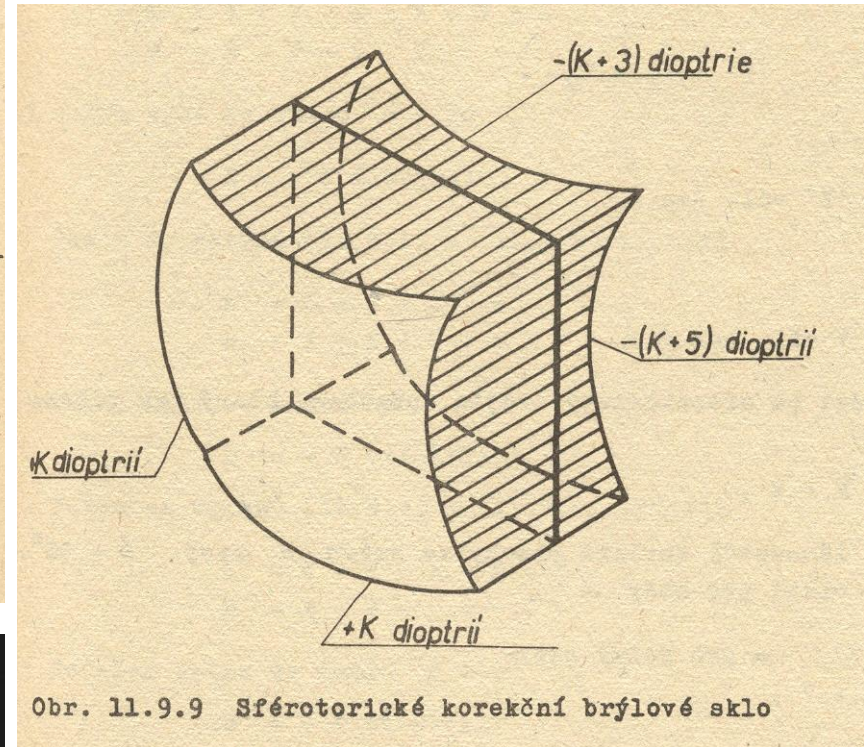
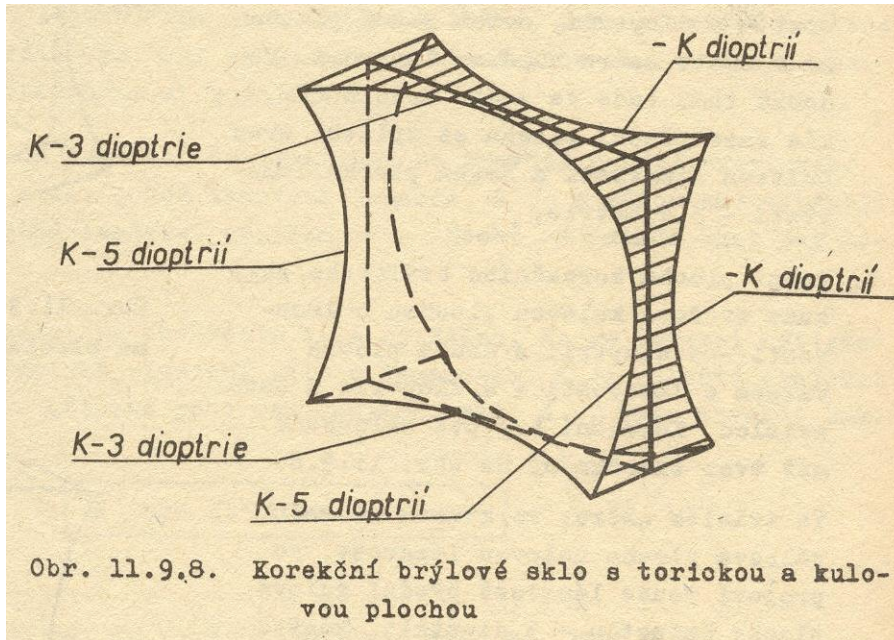

ametropie oka v uvedených směrech hlavních řezů: $A_{cyl} \approx -5 \text{ D}$ v ose 90°
 $A_{cyl} \approx -3 \text{ D}$ v ose 0°

torická plocha

sférotorická čočka

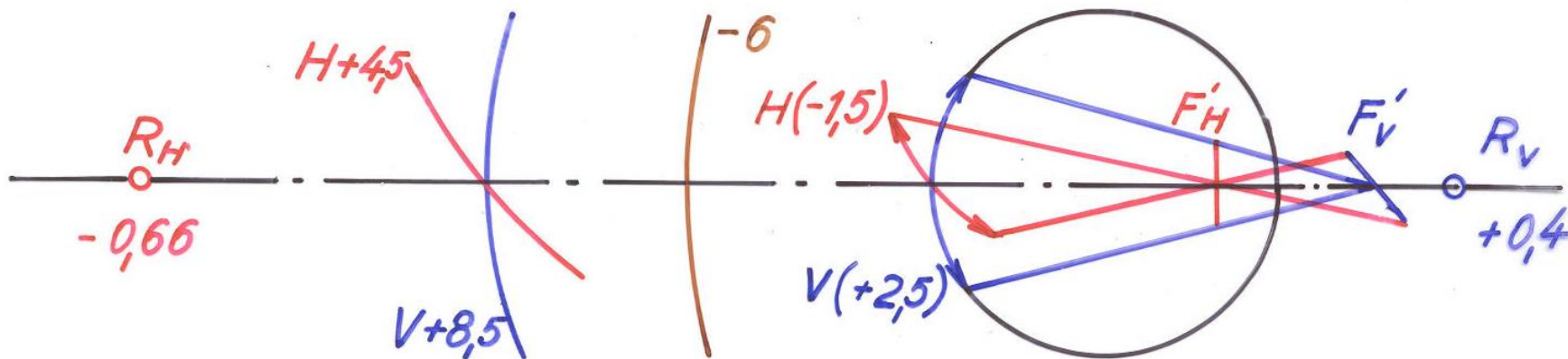

cvičení

korekce :   cyl +2,5 D ax 0°   *komb*   cyl -1,5 D ax 90°
                 sph -1,5 D   *komb*   cyl +4 D ax 0°
                 sph +2,5 D   *komb*   cyl -4 D ax 90°

korekce: torická plocha   sférická plocha -6 D

ametropie (směry hlavních řezů):

$A_{\text{cyl}} \approx +2,5 \text{ D}$ v ose 90°
 $A_{\text{cyl}} \approx -1,5 \text{ D}$ v ose 0°

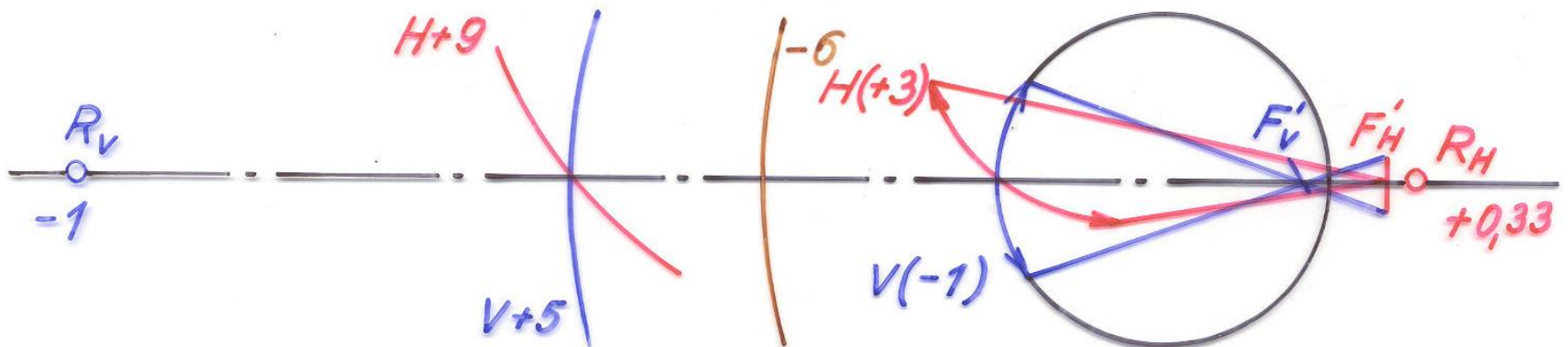
cvičení

korekce:

cyl -1 D ax 0°
sph +3 D
sph -1 D

komb
komb
komb

cyl +3 D ax 90°
cyl -4 D ax 0°
cyl +4 D ax 90°

ametropie (směry hlavních řezů):

$A_{\text{cyl}} -1 \text{ D}$ v ose 90°
 $A_{\text{cyl}} +3 \text{ D}$ v ose 0°

klasifikace astigmatismu

předpis korekce	astigmatismus
existuje	pravidelný
$\text{cyl ax } 0^\circ < \text{cyl ax } 90^\circ$	podle pravidla (přímý)
$\text{cyl ax } 0^\circ > \text{cyl ax } 90^\circ$	proti pravidlu (nepřímý)
jeden z cylindrů nulový, druhý kladný	jednoduchý hypermetropický
jeden z cylindrů nulový, druhý záporný	jednoduchý myopický
oba cylindry jsou nenulové a kladné	složený hypermetropický
oba cylindry jsou nenulové a záporné	složený myopický
cylindry mají opačná znaménka	smíšený
cylindry mají opačná znaménka a stejné absolutní hodnoty	ryze smíšený